

Lapset Puheeksi -menetelmästä tukea vahvuuksien tunnistamiseen ja tukemiseen koulussa

- Lapset Puheeksi (LP) -menetelmän käyttö kouluissa auttaa sekä opettajia että huoltajia tunnistamaan ja hyödyntämään lasten vahvuuksia.
- Kouluissa on mahdollista tehdä tilaa LP-keskusteluille, joissa vahvuuksia tuodaan esiin lapsen arjessa.
- Vahvuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen auttavat lasta valmistautumaan tuleviin haasteisiin ja voivat resilienssinäkökulmasta ehkäistä kielteisten seurausten kasaantumista.
- Koulun ja kodin yhteinen toimijuus auttaa tunnistamaan lapsen vahvuuksia monipuolisesti ja tukemaan hänen kasvuaan.

ANNE KARHU
KT, yliopistonlehtori,
erityispedagogiikka
Itä-Suomen yliopisto (UEF)

SIIRI VUORINEN
KM, erityisopettaja
Itä-Suomen yliopisto (UEF)

KAROLIINA LIIKALA
KM, erityisopettaja
Itä-Suomen yliopisto (UEF)

ERKKO SOINTU
KT, professori,
erityispedagogiikka
Itä-Suomen yliopisto (UEF)

Myönteisten ominaisuuksien ja osaamisen nimeäminen sekä esiin tuominen on vahvuuksien tunnistamista. Menestys elämässä ja elämän haasteisiin valmistautuminen tapahtuu usein juuri omia vahvuuksia hyödyntämällä, ja tässä tärkeässä tehtävässä koululla on oma merkittävä roolinsa. Lapset puheeksi (LP) -menetelmän systemaattinen käyttö kouluissa ohjaa opettajat ja huoltajat keskustelemaan säännöllisesti ohjatusti vahvuuksista. Onkin hyvä huomata, että erityisesti lapsilla ja nuorilla erilaiset käyttäytymistä kuvaavat piirteet muuttuvat vahvuuksiksi usein vasta, kun heidän läheisensä tunnistavat ne ja tuovat ne esille (ks. esim. Sointu, 2018).

Tämän puheenvuorotekstin tarkoitus on lisätä pedagogista tietoa LP-menetelmän käytöstä hyödyntämällä opettajilta kerättyjä reflektointitekstiaineistoja. Vuorinen ja Liikala (2024) tarkastelivat erityispedagogiikan pro gradu -tutkielmassaan vahvuusnäkökulmasta LP-keskusteluista saatavaa tukea opettajan pedagogiseen työhön myös tilanteissa, joissa erityisempää huolenaihetta ei ilmennyt (vrt. resilienssi). Vahvuuksien tunnistaminen, ymmärtäminen ja hyödyntäminen antaa lapselle tai nuorelle myös mahdollisuuden valmistautua mahdollisiin tuleviin vastoinkäymisiin tai stressitilanteisiin (Sointu ym., 2018), mikä voidaan nähdä resilienssinäkökulmasta myös valmistautumisena riskitekijöiden voittamiseen. Tässä

kirjoituksessa avaamme opettajien reflektioteksteissä kuvattuja lapsen eri kehitysympäristöissä esiintyviä vahvuuksia sekä sitä, miten vahvuuksien kautta rakentuvaa tukea kuvataan näissä kehitysympäristöissä.

”Erityisesti lapsilla ja nuorilla erilaiset käyttäytymistä kuvaavat piirteet muuttuvat vahvuuksiksi usein vasta, kun heidän läheisensä tunnistavat ne ja tuovat ne esille.”

Vahvuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen tarjoavat keinon nostaa esiin suojaavia tekijöitä ja valmistautua myös mahdollisiin tulevaisuuden haasteisiin varhaiskasvatuksesta myöhempään kouluasteisiin asti. Ilmiötä voidaan teoreettisesti tarkastella käyttämällä resilienssin käsitettä (esim. Luthar, 2006; Rutter, 2012). Resilienssi on kattokäsite, joka pitää sisällään kaksi tekijää: (1) riskitekijät ja (2) suojaavat tekijät (Luthar & Cicchetti, 2000). Vahvuusnäkökulmasta resilienssi voidaan käsittää seuraavasti: (1) Tukea tarvitsevilla lapsella on kohonnut riski kielteisiin seurauksiin eri elämänalueilla, ja (2) vahvuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen on yksi keino suojaavien tekijöiden esiin nostamiseen, jonka avulla voimme vähentää tätä riskiä ja ehkäistä kielteisten seurausten kasaantumista (Sointu ym., 2024).

Lisäksi on esitetty, että lasten ja nuoren tuessa vahvuusnäkökulman avulla *huolipuhe* voidaan kääntää *vahvuuspuheeksi* tai ainakin vahvuuspuhe voidaan nostaa huolipuheen kanssa tasavertaiseen asemaan, jolloin tavoitteena on aiempaa kokonaisvaltaisempi kuva tuen tarpeesta (Sointu ym., 2018).

Suomessa kehitetty LP-menetelmä koostuu LP-keskustelusta (Solantaus ym., 2010) sekä LP-neuvonpidosta (Väisänen & Niemelä, 2005). Vaikka kyseessä on alkujaan aikuisten terveyspalveluihin kehitetty lasten ja perheiden suojaavia tekijöitä resilienssinäkökulmasta tukeva menetelmä (Solantaus ym., 2009), on LP-menetelmän keskiössä lapsen suotuisan kehityksen, pärjäävyyden sekä psykososiaalisen hyvinvoinnin edistäminen. Tästä näkökulmasta onkin ymmärrettävää, että menetelmää on käytetty menestyksekkäästi sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaympäristössä varhaisten tukitoimien vahvistamiseen (Niemelä ym., 2019).

”LP-menetelmä soveltuu opettajien kokemusten mukaan hyvin koulun vastavuoroiseen yhteistyöhön.”

LP-menetelmää on implementoitu myös kouluissa, jolloin tarkoituksena on niin ikään vahvistaa tuen järjestämisen ennaltaehkäisevää otetta, auttaa lapsia selviämään kehitysympäristöissä mahdollisesti vastaan tulevista haasteista ja ehkäistä ongelmia. Koulukontekstissa tehtyä tutkimusta LP-menetelmän käytettävyydestä erityisesti opettajan työn pedagogisena osana on kuitenkin vielä vähän.

Ensimmäiset tutkimushavainnot viittaavat siihen, että LP-menetelmä soveltuu opettajien kokemusten mukaan hyvin koulun

vastavuoroiseen yhteistyöhön (Raitila ym., 2024). Vanhempien kokemukset keskusteluista ovat olleet myönteisiä, ja keskustelut on koettu hyödyllisiksi sekä opettavaisiksi (Allemand ym., 2023). Yhteistyön vahvistaminen on tärkeää, sillä tukea saaneiden lasten huoltajat luottavat vähemmän kouluun ja arvioivat myös lapsensa vahvuudet heikommiksi (Lahti ym., 2022).

LP-MENETELMÄN KÄYTTÖ KOULUSSA AUTTAA TUNNISTAMAAN TUKEA TARVITSEVAT

LP-menetelmää voidaan koulussa tarjota systemaattisesti esimerkiksi tietyille luokka-asteille, kuten tämän tutkimuksen aineistona olevissa kouluissa on pääosin toimittu. Kaksiosaisen LP-menetelmän tavoitteet ja käytännön toteutukset koulussa on kuvattu tarkemmin lokikirjoissa (Solantaus, 2019). Rakenteessa on keskeistä se, että ensimmäisessä vaiheessa menetelmä koostuu koko ikäluokkaa koskevasta LP-keskustelusta ja siihen liittyvästä toimintasuunnitelmasta. Toimintasuunnitelmassa määritellään selkeät tavoitteet ja keinot, joilla lapsen arkea voidaan parhaiten tukea. Toisessa vaiheessa voidaan tarvittaessa järjestää neuvonpitokokoukset. Neuvonpito järjestetään erityisesti tilanteissa, joissa lapsen hyvinvoinnin tueksi tarvitaan moniammatillista yhteistyötä koulun ulkopuolisten palveluiden kanssa.

Parhaimmillaan työmalli tarjoaa siten selkeän ja yhteisesti sovitun tavan tunnistaa oikea-aikaisesti tukea tarvitsevat lapset ja perheet sekä ohjata heidät joustavasti myös riittävien koulun ulkopuolisten tukipalveluiden piiriin. Opettajan rooli varsinaisten keskustelujen vetäjänä on keskeinen, ja opettajat tarvitsevatkin riittävän koulutuksen menetelmän käyttöön.

”Parhaimmillaan työmalli tarjoaa siten selkeän ja yhteisesti sovitun tavan tunnistaa oikea-aikaisesti tukea tarvitsevat lapset ja perheet sekä ohjata heidät joustavasti myös riittävien koulun ulkopuolisten tukipalveluiden piiriin.”

Joensuun seudulta vuosina 2018–2023 kerätty tutkimusaineisto sisälsi 134 opettajan (83 % naisia) reflektiotekstit. Suurin osa keskusteluista, joihin reflektioteksteissä viitataan, on pidetty 1. tai 7. luokan oppilaille. Opettajat kirjoittivat koulutuksen jälkeen vapaasti muotoillut reflektiot, joissa he hyödynsivät apukysymyksiä kuten: *”Minkälaisia vahvuuksia ja haavoittuvuuksia löysitte?”* ja *”Näkykö toimintasuunnitelma tekoina lapsen arjessa – miten?”*. Yksittäisten tekstien pituus vaihteli puolesta sivusta kahteen, ja kokonaisuudessaan aineistoa oli 186 sivua (fontti Open Sans, 11, riviväli 1,5). Opettajiä informointiin tutkimuksesta tarkasti, tutkimusluvut pyydettiin opettajilta taustatietojen keräämisen yhteydessä kirjallisesti ja tutkimukseen osallistuminen oli kaikille täysin vapaaehtoista. Vastaajista 46 prosenttia oli aineenopettajia, 28 prosenttia luokanopettajia ja 27 prosenttia erityisopettajia tai erityisluokanopettajia.

Kertynyt aineisto analysoitiin vahvuuksia ja niiden tukemista kuvaileviin tekstinkohtiin keskittyneellä aineistolähtöisellä sisällönanalysilla (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Ryhmittelyvaiheessa pelkistetyistä ilmauksista etsittiin samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia,

joiden mukaan ilmaukset luokiteltiin ja nimettiin (Graneheim ym., 2017; Tuomi & Sarajärvi, 2018). Analyysissaan Vuorinen ja Liikala (2024) etenivät itsenäisesti aina vaihe kerrallaan, ja jos esiin nousi erimielisyyksiä tai pohdinnan aiheita, niistä keskusteltiin ja ratkaisu haettiin yhdessä. Näin toimittiin aineiston analyysin jokaisessa vaiheessa ja mahdollistettiin uudet huomiot tutkimusaineistosta sekä varmistettiin myös tutkimuksen luotettavuus.

VAHVUUKSET VOIVAT OLLA SISÄISIÄ TAI LIITTYÄ VUOROVAIKUTUSTAITOIHIN TAI KEHITYSYMPÄRISTÖIHIN

Aineistosta löytyi kaikkiaan 384 mainintaa tunnistetuista vahvuuksista. Ne liittyivät lapsen sisäisiin vahvuuksiin, lapsen vuorovaikutustaitojen vahvuuksiin tai lapsen kehitysympäristöissä esiintyviin vahvuuksiin. Opettajista 78 prosenttia kuvasi reflektioissaan vahvuuksia, 13 prosenttia mainitsi, että vahvuuksia on, mutta ei kuvaillut niitä tarkemmin ja 9 prosenttia jätti vahvuudet kokonaan mainitsematta.

Lapsen sisäiset vahvuudet jakautuivat lapsen luonteenpiirteisiin ja lapsen psyykkiseen hyvinvointiin. Opettajien kuvauksissa oppilaiden piirteinä nähtiin ulospäinsuuntautuneisuus, innokkuus ja kiinnostus, eettisyys, päämäärätietoisuus, vastuullisuus ja luovat taidot. Aineistossa painottui ulospäinsuuntautuneisuus, jota kuvattiin usein lapsen sosiaalisuutena, ystävällisyytenä tai reippautena. Psyykinen hyvinvointi kuvattiin mielialaan liittyvinä vahvuuksina, tunnevahvuuksina sekä myönteisenä suhtautumisena itseän.

Opettajien kuvauksissa *vuorovaikutustaitojen vahvuudet* saivat kaksi ulottuvuutta: taidot kaverisuhteissa sekä muut vuorovaikutustaidot. Kaverisuhteita kuvattiin sillä, että kavereita on, uusia kavereita saa tai kavereiden kanssa tekee ja toimii myös vapaa-ajalla. Opettajat kuvasivat hyviä vuorovaikutustaitoja esimerkiksi kykyä selvittää ristiriitatilanteita sekä kykyä työskennellä kaikkien kanssa ja esittää omia mielipiteitä.

Lapsen *kehitysympäristöjen vahvuuksiin* kuului arkisten toimien sujuminen, tukiverkoston liittyvät vahvuudet, oppimisen ja koulun sujuminen sekä harrastukset ja kiinnostuksenkohteet. Arjen toimien sujumista kuvailtiin eniten rutiineina ja sujuvana arkena. Tukiverkoston vahvuuksiin kuului perheen tuki, jota kuvattiin hyvinä perhesuhteina, vanhempien läsnäolona sekä perheen myönteisenä tunnelmastonä. Lisäksi tukiverkoston vahvuuksissa kuvailtiin sosiaalisia suhteita, aikuisten paljoutta lapsen arjessa sekä läheisten ihmisten turvaverkkoa. Koulun liittyvien vahvuuksien tunnistamisen katsottiin tukevan oppilaan yleistä onnellisuutta sekä kouluun sitoutumista, ja sitä kuvattiin koulutöiden sujumisena koulussa ja kotona sekä esimerkiksi koulumotivaationa. Myös harrastukset ja kiinnostuksen kohteet nähtiin yhtenä tärkeänä lapsen kehitysympäristönä, jonka arvioitiin tukevan lapsen pärjäävyyttä.

Lapsen vahvuuksien tukemiseen on monia tapoja

Lapsen vahvuuksien tukemisen keinoja nimettiin reflektioteksteissä lähes sata (n = 98), ja ne jakautuivat neljään luokkaan, joita olivat *vahvuuksien tukeminen koulussa* sekä *vahvuuksien tukeminen kotona, kannustamisen keinot sekä vahvuuksien ylläpitäminen*. Huomion arvoista on kuitenkin se, että kirjoittajista vain alle puolet (45 %) mainitsi reflektioissa vahvuuksien tukemisen tai siihen liittyvän toimintasuunnitelman.

Vahvuuksien tukeminen koulussa liittyi hyvin suoraan opetuksen ja koulun toimintaan. Teksteissä kuvattiin oppilaan vahvuuksien huomiointia osana opetuksen suunnittelua tai toteutusta ja monipuolisten opetusmenetelmien käyttöä, oppimateriaalin

eriyttämistä ylöspäin sekä lapsen tieto- ja viestintäteknologisten taitojen hyödyntämistä osana opetusta. Teksteissä oli kuvauksia kouluviihtyvyyden tukemisesta ja oppilaan sitouttamisesta omien vahvuuksien käyttämiseen esimerkiksi ryhmätilanteissa.

”Lapsen vahvuuksien tukemisen keinoja nimettiin reflektioteksteissä lähes sata.”

Kotona lapsen vahvuuksien tukemisen keinoja olivat kouluasioista ja rutiineista huolehtiminen, perheen yhteiset hetket, lapsen harrastusten ja kiinnostuksen kohteiden tukeminen sekä huoltajien ja lapsen luottamuksen vahvistaminen. Eniten opettajat nostivat esiin kuvauksissaan perheen yhteisiä hetkiä ja toimintaa sekä harrastusten ja lapsen kiinnostuksen kohteiden tukemista. Tukemisen keinoksi saattoi konkretisoida esimerkiksi kerran kuussa sovittu yhteinen toiminta, kuten nuoren ja vanhempien yhteinen elokuvahetki tai lopetettujen harrastusten uudelleen aloittaminen. Lisäksi kuvattiin huoltajan ja lapsen välisen suhteen vahvistamista, esimerkiksi huoltajan lupauksella olla jatkossa enemmän läsnä lapselle. Rutiineista ja kouluasioista huolehtimista kuvattiin huoltajien halukkuutena läksyjen kyselemiseen tai työskentelyrauhan turvaamiseen kotona. Teksteistä löytyi kuvauksia myös esimerkiksi nukkuma-ajoista kiinnittämisestä tai arjen rutiinien kehittämisestä.

Reflektioteksteissä kuvattiin *kannustamista*, kuten kehumista, positiivista palautetta, onnistumisten huomioimista, keskustelemista sekä sopivien tavoitteiden ja vahvuuksien tiedostamista. Myös lapsen kannustaminen vahvuuksien käyttämiseen mainittiin. Koulupäivän kuulumisten kuuntelemisen ja onnistumisten jakamisen kotona katsottiin auttavan lasta tunnistamaan vahvuutensa. Viimeisenä, varsin löyhänä luokkana tunnistettiin *vahvuuksien ylläpitäminen*, jota kuvattiin tavanomaisesti ”samaa malliin jatkamiseksi” tilanteissa, joissa erityisempää huolta koulutyössä ei ollut.

LP-MENETELMÄ TUKEE LAPSEN VAHVUUKSIEN PUHEEKSI OTTAMISTA

Aineiston perusteella muodostuu kuva, että vahvuuksien tunnistaminen on opettajille tuttua. LP-keskustelujen yhteydessä esitetyt kuvaukset vahvuuksista olivat suurimmaksi osaksi varsin lyhyitä mainintoja, vahvuus saatettiin kiteyttää vain yhdellä sanalla. Usein vahvuuksiin liittyvä keskustelu onkin kevyttä ja luo mielikuvan, että vahvuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen on helppoa.

Vahvuuksien tunnistaminen ja erityisesti lapsen tukeminen niiden kautta on kuitenkin oma erityinen työtapansa. Koulumaailmassa painotetaan usein akateemisia vahvuuksia (vrt. Sointu ym., 2018), ja myös tässä opettajien reflektioaineistossa painottuivat oppimisen ja koulun sujumisen vahvuudet. Koulunkäynnin sujuminen on tärkeää, ja opettajat ovat perinteisesti kodin kanssa käydyissä keskusteluissa keskittyneet oppimiseen ja kouluun liittyviin asioihin.

”Vahvuuksien tunnistaminen ja erityisesti lapsen tukeminen niiden kautta on oma erityinen työtapansa.”

Kotona tunnistetuilla vahvuuksilla onkin tutkitusti yhteyttä oppilas–opettaja-suhteeseen ja myös akateemiseen suoriutumiseen (Sointu ym., 2017). On kuitenkin syytä olettaa, että lapsen kehitysympäristöjä vahvistavilla interventioilla voidaan edistää pärjäävyyttä laajemminkin, ja kehitysympäristöjen vuorovaikutus tiedetään tärkeäksi lapsen kehityksen kannalta (Solantaus & Niemelä, 2016). Vaikka vahvuuksia tunnistettiin tämän tutkimuksen aineistossa kohtuullisen paljon, jäi tämän aineiston rajallisuuden myötä jossain määrin pimentoon se, miten merkityksellisesti näitä tunnistettuja vahvuuksia hyödynnettiin koulussa (vrt. myös Heiskanen ym., 2019).

Oppimista ja koulunkäyntiä tukevat lapsen vahvuudet tulisi osata tunnistamisen lisäksi ottaa myös opetuksen ja kasvatuksen työvälineeksi koulussa. Vaikka koulumaailma suosiikin perinteisesti akateemisia vahvuuksia ja sosiaalisuutta, kyse ei niinkään tulisi olla tiettyjen persoonallisuuden piirteiden korostamisesta, vaan kunkin lapsen yksilöllisen kasvun ja kehityksen turvaamisesta lapsuudesta kohti aikuisuutta (vrt. Sointu ym., 2023).

”Oppimista ja koulunkäyntiä tukevat lapsen vahvuudet tulisi osata tunnistamisen lisäksi ottaa myös opetuksen ja kasvatuksen työvälineeksi koulussa.”

Erityisen tärkeää tämä on tilanteissa, joissa vahvuuksia tarvitaan suojaksi tunnistetuilta riskitekijöiltä myös koulujemme tukijärjestelmässä. Esimerkiksi Lahti ja kollegat (2022) raportoivat koulun ja kodin välisessä yhteistyössä haasteeksi sen, että oppimisen ja koulunkäynnin tukea saavien oppilaiden huoltajat arvioivat lastensa vahvuudet heikommiksi ja luottavat kouluun vähemmän kuin muut huoltajat. Erityisesti koulukontekstissa oleellista olisi myös tarkastella keinoja, joilla tukea tarvitsevien riskitekijöitä voitaisiin tunnistaa paremmin suojaavien tekijöiden näkökulmasta. Riskitekijöiden ja suojaavien tekijöiden vastavuoroisuus lapsen tuessa on näkökulma, joka opettajan tulisi ottaa vahvasti haltuun jo yliopistolaisen opettajankoulutuksen aikana.

Aineistossa kuvatuissa tukemisen keinoissa oli selkeästi tunnistettavissa kouluun tai kotiin liittyvää yhteistä toimijuutta, mikä tukee konkreettisella tavalla kodin ja koulun yhteistä kasvatustehävää. LP–menetelmän ydintä onkin yhteisymmärrys lasten hyvinvoinnin edistämisestä arjen kaikissa kehitysympäristöissä (Niemelä ym., 2019). Koti ja koulu pyrkivät yhdessä kannustamaan ja ylläpitämään lapsen elämän vahvuuksia. Toimivan yhteistyön kautta huoltaja saa tietoa ja apua lapsen oppimisen tukemiseen, ja opettajaa auttaa tunnistamaan paremmin lapsen vahvuudet ja tarpeet. ●

AVAINSANAT:

lapset puheeksi -menetelmä, vahvuudet, resilienssi, kodin ja koulun yhteistyö, pedagoginen tuki

SIDONNAISUUDET:

ei sidonnaisuuksia

LÄHTEET

Allemand, L., Niemelä, M., Merikukka, M. & Salmela-Aro, K. (2023). The “Let’s Talk about Children” intervention in a Finnish school context: fidelity, parents’ experiences, and perceived benefits. *Frontiers on Psychology*, 14, 1183704. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1183704>

Graneheim, U. H., Lindgren, B.-M. & Lundan, B. (2017). Methodological challenges in qualitative content analysis: a discussion paper. *Nurse Education Today*, 56, 29–34. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2017.06.002>

Heiskanen, N., Saxlund, T., Rantala, A. & Vehkakoski, T. (2019). Lapsen vahvuudet esiopetusvuoden pedagogisissa asiakirjoissa. *Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti: NMI-bulletin*, 29(1), 26–42. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201904302339>

Lahti, K., Vainio, K. & Sointu, E. (2022). Huoltajien koulusitoutuneisuus sekä huoltaja-arvio oppilaan käyttäytymisen ja tunteiden vahvuuksista. *Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti NMI-Bulletin*, 32(1), 24–44.

Luthar, S. S. (2006). Resilience in development: A synthesis of research across five decades. Teoksessa D. Cicchetti & D. J. Cohen (Toim.), *Developmental psychopathology* (2nd ed.) (s. 739–795). John Wiley & Sons.

Luthar, S. S. & Cicchetti, D. (2000). The construct of resilience: Implications for interventions and social policies. *Development and Psychopathology*, 12(4), 857–885. <https://doi.org/10.1017/S0954579400004156>

Niemelä, M., Kallunki, H., Jokinen, J., Räsänen, S., Ala-Aho, B., Hakko, H., Ristikari, T. & Solantaus, T. (2019). Collective impact on prevention: Let’s Talk about Children service model and decrease in referrals to child protection services. *Frontiers Psychiatry*, 10(64). <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00064>

LÄHTEET

- Raitila, P., Heiskanen, N. & Karhu, A. (2024). Teachers' use and perceptions of Let's Talk about Children. *The Australian Educational Researcher*, 1-16. <https://doi.org/10.1007/s13384-024-00736-x>
- Rutter, M. (2012). Resilience as a dynamic concept. *Development & Psychopathology*, 24(2), 335–344. <https://doi.org/10.1017/S0954579412000028>
- Sointu, E., Hotulainen, R. & Lappalainen, K. (2023). Lasten ja nuorten vahvuuksien tunnistaminen. Teoksessa L. Uusitalo (toim.), *Positiivisen psykologian voima*, 2. painos. PS-kustannus.
- Sointu, E., Savolainen, H., Lappalainen, K., Kuorelahti, M., Hotulainen, R., Närhi, V., Lambert, M. C. & Epstein, M. H. (2018). Käyttäytymisen ja tunteiden vahvuuksien arviointiväline. PS-kustannus.
- Sointu, E. T., Savolainen, H., Lappalainen, K. & Lambert, M. C. (2017). Longitudinal associations of student–teacher relationships and behavioural and emotional strengths on academic achievement. *Educational Psychology*, 37(4), 457–467. <https://doi.org/10.1080/01443410.2016.1165796>
- Sointu, E., Vuorinen, K. & Uusitalo, L. (2024). Poikkeavuuksien tunnistamisesta vahvuuksiin. Teoksessa M. Jahnukainen & T. Harrikari (toim.), *Lasten erityishuolto ja -opetus Suomessa* (14. painos). Vastapaino.
- Solantaus, T. (2019). *Lapset puheeksi® -lokikirjat*. Helsinki: MIELI. Suomen Mielenterveys ry. <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/materiaalit/lapset-puheeksi-lokikirjat/>
- Solantaus, T. & Niemelä, M. (2016). Arki kantaa – kun se pannaan kantamaan. *Perheterapia*, 32(1), 21–33.
- Solantaus, T., Paavonen, E. J., Toikka, S. & Punamäki, R.-L. (2010). Preventive interventions in families with parental depression: Children's psychosocial symptoms and prosocial behaviour. *European Child and Adolescent Psychiatry*, 19, 883–92. <https://doi.org/10.1007/s00787-010-0135-3>
- Solantaus, T., Toikka, S., Alasuutari, M., Beardslee, W. R. & Paavonen, E. J. (2009). Safety, feasibility and family experiences of preventive interventions for children and families with parental depression. *International Journal of Mental Health Promotion*, 11, 15–24. <https://doi.org/10.1080/14623730.2009.9721796>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Vuorinen, S. & Liikala, K. (2024). *Lapset puheeksi -menetelmän avulla tunnistettuja ja tuettuja lasten vahvuuksia*. Itä-Suomen yliopisto. Filosofinen tiedekunta. Kasvatustieteiden ja psykologian osasto. Erityispedagogiikan pro gradu -tutkielma. <https://erepo.uef.fi/handle/123456789/31361>
- Väisänen, L. & Niemelä, M. (2005). Vanhemman mielenterveyden häiriö ja lapsi. Lapsikeskeinen näkökulma psykiatrisessa sairaalassa. *Osa 2. Suomen Lääkärilehti*, 39, 3889–3893.